

УДК 82.09

Ростислав Радишевський
ORCID 0000-0002-5279-8232

ЄВГЕН НАХЛІК – ПОЛОНІСТ-ГУМАНІТАРІЙ І ОРГАНІЗАТОР АКАДЕМІЧНОЇ НАУКИ (до 65-річчя від дня народження і 40-річчя праці в Національній академії наук України)

***Анотація.** Ювілейну статтю присвячено 65-річчю від дня народження і 40-річчю праці в Національній академії наук України члена-кореспондента НАН України, професора, доктора філологічних наук, директора Інституту Івана Франка НАН України (Львів) Євгена Нахліка – визначного українського вченого широкого гуманітарного профілю і довголітнього організатора академічного літературознавства. Це визнаний в Україні та за кордоном авторитетний історик української літератури від XVIII ст. до сучасності в широкому слов'янському і загалом європейському літературному, культурному та історичному контексті, дослідник життя і творчості Т. Шевченка, П. Куліша, І. Франка, І. Котляревського та інших письменників, славіст (передусім полоніст і русист), компаративіст, літературний критик, а також історик українського національно-культурного та визвольного руху XVII – першої половини XX століття. Автор понад 700 власних наукових публікацій, зокрема 15 монографій. Від 1991 р. – засновник і керівник Львівського відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, від 2011 р. – творець на основі цього відділення і директор Державної установи «Інститут Івана Франка НАН України».*

***Ключові слова:** Євген Нахлік, Т. Шевченко, П. Куліш, І. Франко, І. Котляревський, українське академічне літературознавство, українська полоністика і русистика, Інститут Івана Франка НАН України.*

***Інформація про автора:** Радишевський Ростислав Петрович, доктор філологічних наук, професор, академік НАН України, директор Міжнародної школи україністики НАН України (Київ), завідувач кафедри полоністики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.*

Електронна адреса: rostyslav.r58@gmail.com

Rostyslav Radyshevskyi

**YEVHEN NAKHLIK – THE WIDE-RANGING HUMANITIES
SCHOLAR AND LONGTIME ORGANIZER
OF ACADEMIC SCIENCE**

**On the 65th anniversary of birth and 40 years of work in the National
Academy of Sciences of Ukraine**

***Abstract.** The article is dedicated to the 65th anniversary of his birth and the 40th anniversary of his work at the National Academy of Sciences of Ukraine of Corresponding Member of the NAS of Ukraine, Professor, Doctor of Philological Sciences, Director of the Ivan Franko Institute of the NAS of Ukraine (Lviv) Yevhen Nakhlik – an outstanding Ukrainian scholar of a broad humanitarian profile and long-time organizer of academic literary studies. He is an authoritative historian of Ukrainian literature from the 18th century to the present in a broader Slavonic and European literary, cultural and historical context, researcher of life and works of T. Shevchenko, P. Kulish, I. Franko, I. Kotlyarevsky and other writers, Slavist (first of all polonist and russianist), comparatist, literary critic as well as historian of Ukrainian national-cultural and liberation movement of the 17th – first half of the 20th century. He is the author of more than 700 scientific publications of his own, including 15 monographs. In his interpretative studies, he gravitates toward comprehension of theoretical issues in literature (artistic movements and trends, anthropology, mythology, archetypes, psychoanalysis, existential philosophy, historiosophy, poetics of imagery, versification etc.), tracing philosophical, in particular religious-philosophical, and ideological quests of writers.*

Since 1991 Yevhen Nakhlik is the founder and the head of the Lviv branch of T.G. Shevchenko Institute of Literature of the National Academy of Sciences of Ukraine, since 2011 he is the founder and the director of the State Institution “Ivan Franko Institute of NAS of Ukraine” on the basis of this branch.

Since the beginning of the XXI century Yevhen Nakhlik belongs to the cohort of leading scholars who define the face of modern national literary studies. With his numerous scientific and popular scientific publications he has made a significant contribution to the interpretive, theoretical and methodological, source, factual and textual renewal of Ukrainian literary studies. His pioneering works, especially his

fundamental monographs, have become classics of national humanities, raised our literary thought to a qualitatively new level, and have a significant influence on the development of modern literary and cultural studies. An indicator of the high level of literary criticism, public recognition and popularity of Yevhen Nakhlik's books and articles is the fact that a number of them have received prestigious scientific awards. His outstanding services to the national science are marked by numerous awards at different levels - state, departmental and regional.

Key words: *Yevhen Nakhlik, Taras Shevchenko, Panteleimon Kulish, Ivan Franko, Ivan Kotliarevskiy, Ukrainian academic literary criticism, Ukrainian Polonistics and Russian Studies, Ivan Franko Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine.*

Information about author: *Radyshevsky Rostyslav, doctor of philology, professor, head of the department of Polish studies, Institute of philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

E-mail: *rostyslav.r58@gmail.com*

Rostysław Radyszewski

**JEWHEN NACHLIK – UCZONY-HUMANISTA
O SZEROKIM PROFILU I WIELOLETNI ORGANIZATOR
NAUKI AKADEMICKIEJ**

**W 65. rocznicę urodzin i 40. rocznicę pracy
w Narodowej akademii nauk Ukrainy**

Abstrakt. *Artykuł jubileuszowy poświęcony jest 65. rocznicy urodzin i 40. rocznicy pracy w Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Członka Korespondenta NAN Ukrainy, profesora, doktora filologii, dyrektora Instytutu Iwana Franki NAN Ukrainy (Lwów) Jewhena Nachlika – wybitnego ukraińskiego naukowca i długoletniego organizatora akademickiej krytyki literackiej. Jest znanym na Ukrainie i za granicą autorytatywnym historykiem literatury ukraińskiej od XVIII wieku do współczesności w szerokim słowiańskim i europejskim kontekście literackim, kulturowym i historycznym, badacz życia i twórczości T. Szewczenki, P. Kulusza, I. Franki, I. Kotlarewskiego i innych pisarzy, sławistów (zwłaszcza polonistów i filologów rosyjskich), komparatysta, krytyk literacki, a także historyk ukraińskiego ruchu narodowo-kulturalno-wyzwoleńczego XVII – I połowy XX wieku. Autor ponad 700 własnych publikacji naukowych, w tym 15 monografii.*

Od 1991 – założyciel i kierownik lwowskiego oddziału Instytutu Literatury Narodowej Akademii Nauk Ukrainy im. Tarasa Szewczenki, od 2011 r. – twórca i dyrektor Państwowej Instytucji „Instytut Iwana Franki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy”.

Słowa kluczowe: *Jewhen Nachlik, T. Szewczenko, P. Kulisz, I. Franko, I. Kotlarewski, ukraińskie akademickie literaturoznawstwo, ukraińska polonistyka i filologia rosyjska, Instytut Iwana Franki NAN Ukrainy.*

Nota o autorze: *Radyszewski Rostysław, doktor filologii, profesor, kierownik katedry polonistyki, Instytut filologii, Kijowski Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki.*

E-mail: *rostyslav.r58@gmail.com*

Євгена Казимировича Нахліка знаємо нині як визнаного в Україні та за кордоном авторитетного вітчизняного вченого широкого гуманітарного профілю. З подиву гідною продуктивністю, помітним науковим зростанням і великим успіхом він виступає як історик української літератури від XVIII ст. до сучасності в широкому слов'янському і загалом європейському літературно-культурному та історичному контексті. Глибокий інтерес до творчості та біографії окремих письменників-класиків сформував з нього одного з провідних нині шевченкознавців, кулішезнавців і франкознавців, а також дослідників І. Котляревського. Водночас із притаманними йому допитливістю й ентузіазмом Євген Нахлік поновив у сучасній реконструкції літературного та історичного процесу в Україні XIX – початку XX століття багато маловідомих письменників та громадсько-культурних і політичних діячів. Активним дослідженням українсько-польських, українсько-російських та українсько-західноєвропейських літературних і культурних зв'язків та типології учений заявив про себе як непересічний славіст (передусім полоніст і русист) і як компаративіст. Публікується Євген Нахлік також як літературний критик, у полі уваги якого – нові твори і переважно нові письменницькі імена. В інтерпретаційних заглибленнях тяжіє до осмислення теоретичних питань літератури (художні напрями й течії, антропологія, міфологізм,

архетипи, психоаналіз, філософія екзистенції, історіософія, поетика образності, віршування та ін.), залюбки простежує філософські, зокрема релігійно-філософські, та ідеологічні шукання письменників. А ще він – невтомний джерелознавець і ретельний текстолог, сумлінний упорядник та коментатор друкованої та писемної спадщини, а не раз і першопублікатор. Завдяки розглядові літературних питань в історичному контексті виявив себе також як історик – дослідник українського національно-культурного та визвольного руху XVII – першої половини XX століття.

У кожній із багатьох сфер своєї наукових зацікавлень Євген Нахлік зробив оригінальний, відкривавчий внесок – інтерпретаційний, теоретико-методологічний, джерелознавчий, фактологічний, текстологічний. Незважаючи на рясногранність дослідницьких інтересів, що знайшли втілення у численних ґрунтовних наукових публікаціях різних жанрів, Євген Нахлік – ще й довголітній організатор академічного літературознавства. Від початку XXI століття учений належить до когорти чільних науковців, які визначають обличчя сучасного вітчизняного літературознавства.

Народився Євген Нахлік 22 січня 1956 р. в містечку Судова Вишня тодішнього Мостиського (тепер Яворівського) району Львівської обл. в родині службовців. Після закінчення Судововишнянської середньої школи обрав філологічний факультет (українське відділення) Львівського державного університету ім. Івана Франка, який закінчив 1979 року. Два роки відпрацював за скеруванням викладачем української літератури й мови Полтавського профтехучилища й у листопаді 1981 року вступив до аспірантури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР у відділ української дожовтневої літератури. Відтоді професійна доля Євгена Нахліка нерозривно пов'язана з академічним відомством.

В Академії наук УРСР, відтак у Національній академії наук України Євген Нахлік пройшов шлях від аспіранта (1981–1984), молодшого наукового співробітника (1984–1989), наукового співробітника (1989–1991) Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, ученого секретаря Наукової ради АН УРСР з проблем

класичної спадщини і сучасної літератури (1987–1991) до керівника Львівського відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1991–2011) і директора Державної установи «Інститут Івана Франка НАН України» (від 2011 р.). Тож цьогоріч, окрім 65-річчя від дня народження, виповнюється також 40-річчя академічної праці Євгена Нахліка.

За ці роки талановитий, енергійний, ініціативний, допитливий і працелюбний дослідник захистив 1985 року на спецраді в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка кандидатську дисертацію «Українська романтична проза 30–60-х років XIX ст.» (науковий керівник – завідувач відділу, доктор філологічних наук Михайло Яценко), а згодом, 2009 року, на спецраді в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка – докторську дисертацію «Тарас Шевченко і польські та російські романтики (Індивідуальність письменника в інтертекстуальних зв'язках і типологічних збіжностях)», за двома спеціальностями 10.01.01 – українська література, 10.01.05 – порівняльне літературознавство (науковий консультант – академік НАН України Микола Жулинський).

За керівництво науково-дослідними темами, наукове керівництво дев'ятьма захищеними дисертантами (кандидатами філологічних наук) і навчальну співпрацю з університетами (окремі лекції, головування на державних екзаменаційних комісіях) Євгенові Нахліку присвоїли вчене звання професора зі спеціальності 10.01.01 – українська література (2012). Тепер під науковим керівництвом Євгена Нахліка захищено десять кандидатських дисертацій, а також він науковий консультант однієї дисертації, захищеної на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук (Микола Легкий, «Проза Івана Франка: Поетика, естетика, рецепція в критиці», 2021).

Від самого початку постановня незалежної Української держави Президія НАН України поклала на Євгена Нахліка відповідальну місію відродження і розбудови академічного літературознавства у Львові. Тридцять років тому Євген Нахлік заснував на цілковито новій кадровій та матеріально-технічній базі Львівське відділення

Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (почало функціонувати у вересні 1991 р.) й відтоді був його довголітнім керівником, а 2011 року на основі цього відділення як директор-організатор за дорученням Президії НАН України забезпечив створення Державної установи «Інститут Івана Франка НАН України». Відтак двічі – 2012 року і 2017-го – був обраний директором новоствореного науково-дослідного інституту й на цій посаді працює дотепер. Обирався членом Ради і членом виконкому Ради Західного наукового центру НАН України і МОН України (ЗНЦ), а від 2021 р. затверджений керівником Секції літературознавства і мовознавства ЗНЦ.

У чималому доробку Євгена Нахліка – понад 700 власних наукових публікацій, серед них 15 монографій, 3 колективні монографії, 2 брошури, 7 розділів в академічних історіях, зокрема в різних форматах «Історії української літератури» – у 2 томах (1987, т. 1), у 3 книгах (1995, кн. 1; 1996, кн. 2), у 2 книгах (2005, кн. 1; 2006, кн. 2), у 12 томах (2016, т. 3), а також в «Історії Львова» у 3 томах (2007, т. 2) та виданні «Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 1926–2001: Сторінки історії, 75» (2003). Він співавтор 4 університетських і 2 шкільних посібників, підручників та хрестоматій, сотень статей, передмов, рецензій тощо.

Наукові здобутки Євгена Нахліка пошановані обранням його членом-кореспондентом Національної академії наук України (2015, за рекомендацією академіків НАН України Івана Дзюби і Дмитра Наливайка) і дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка (2017).

Євген Нахлік вагомо заявив про себе вже першою монографією «Українська романтична проза 20–60-х років XIX ст.» (1988), яка стала важливою віхою у дослідженні романтизму в українській літературі й загалом у поверненні уваги тогочасного вітчизняного літературознавства, зорієнтованого на реалізоцентризм, до феномену романтизму.

Видатний набуток світової славістики – новаторська компаративна монографія «Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та

російські романтики» (2003), в якій уперше в світі ґрунтовно, цілісно й системно осмислено Шевченкову творчість у контактнo-генетичних зв'язках і типологічних подібностях та відмінностях із чільними репрезентантами польської (Міцкевич, Словацький, Красінський, Юзеф Богдан Залеський) і російської (Пушкін, Лермонтов) літератур. Вироблено власний компаративістичний підхід: розглядається, як те чи те явище, характерне для Шевченкової поезії, типологічно виявилось в інших порівнюваних письменників і як його трактують їх дослідники. Використаний довголітній досвід осмислення міфологічних, історіософських, христологічних, антропологічних, екзистенційних і психоаналітичних проблем у дослідженні польських і російських романтиків дав змогу глибше збагнути Шевченка й органічно вписати його в цей типологічний ряд. Продемонстровано, що визначальні риси Шевченкової поезії, дискутовані в українському літературознавстві (суперечливе поєднання християнізму й революціонізму, потягів до вітальних і духових цінностей, міфотворчість, утопізм, міленаризм, месіанізм, шаманізм, історіософічність тощо), тою чи тою мірою виявляє також творчість цих романтиків. Звідси висновок, що поворот до з'ясування цих проблем у сучасному шевченкознавстві був закономірний, назрілий і плідний, вивівши його на рівень актуального дискурсу в сучасній світовій русистиці та полоністиці. Простежено рух письменницької думки й уяви від зовнішніх (соціальних, національних) до внутрішніх (екзистенційних, трансцендентних) чинників, від конкретики до універсалій, від соціального до особистого. Осмислено життєвий шлях Шевченка крізь призму схем язичницького мономіфу і народної чарівної казки, ідеї наслідування Христа, й водночас пафосом монографії є наголошення в Шевченкові модерного екзистенційного поета. Євген Нахлік виявив величезну ерудицію, виваженість суджень, увагу до динаміки та еволюції письменницьких феноменів, дослідницьку сміливість відкинути усталені канони й табу, піддати делікатному розгляду замовчувані факти й риси письменників. Свою наукову позицію

Євген Нахлік вибудовує в аргументованій полеміці з авторитетними і компетентними вченими.

Дальший поступ шевченкознавства засвідчила нова книжка «І мертвим, і живим, і ненарожденним», і самому собі: Шевченкове ословлення минулого, сучасного й майбутнього та власної екзистенції» (2014). Шевченкознавчі розмисли Євгена Нахліка реалізувалися й у 31 статті до «Шевченківської енциклопедії» у 6 томах (2012–2015), зокрема в таких концептуально-узагальнювальних і водночас новаторських статтях на дискусійні теми, як «Ісус Христос», «Куліш Пантелеймон Олександрович», «Марія – Діва Марія, Богородиця, Мати Божа», «Міфомислення Шевченка», «Покритки образ», «Реалізм у літературній творчості Шевченка», «Романтизм у літературній творчості Шевченка», «Теми і мотиви: Доля; Майбутнє; Революціонізм», «Шевченкове пророцтво». За науковою редакцією Євгена Нахліка, який опрацював тексти українських авторів, вийшов двомовний українсько-румунський збірник «Тарас Шевченко – апостол українського народу» (2013).

З польської мови Євген Нахлік переклав монографію Володимира Мокрого «Література і філософсько-релігійна думка українського романтизму: Шевченко, Костомаров, Шашкевич» (переклад уміщено у другій книжці тритомника «Рецепція творчості Тараса Шевченка в Польщі», виданого як 25-й том «Київських полоністичних студій», 2015).

Євген Нахлік здобув міжнародне визнання як чільний сучасний дослідник життя, діяльності і творчості Пантелеймона Куліша у слов'янському і загалом світовому контексті. Величезну популярність свого часу здобула його новаторська брошура «Пантелеймон Куліш», видана в товаристві «Знання» 1989 року до 170-річчя від дня народження письменника. Ця невеличка науково-популярна праця викликала жваве зацікавлення дослідників, викладачів, студентів, звичайних читачів, навіть стала чи не найбільш читаним виданням Євгена Нахліка і, без перебільшення, – віхою в оновленому сприйнятті Кулішевого феномена. Запропонований у брошурі реабілітаційний перегляд його творчості став

основою її переосмислення в наступних дослідженнях Євгена Нахліка та інших кулішезнавців. Та потрібно було майже двадцять років, щоб наполегливі й копіткі зусилля вченого увінчалися першою науковою біографією та синтетичним інтердисциплінарним дослідженням Кулішевої творчості («Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель» у 2 томах, 2007; т. 1 – «Життя Пантелеймона Куліша»; т. 2 – «Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша»). Ба більше, можемо говорити про серію кулішезнавчих монографій Євгена Нахліка, бо тими роками з'явилися друком «документально-біографічна студія» «Подружнє життя і позашлюбні романи Пантелеймона Куліша» (2006) і книжка «Пантелеймон Куліш між Параскою Глібовою і Горпиною Николаєвою: Біографічно-культурологічне дослідження; З додатком невідомого листування» (2009), яку склали монографічна розвідка Євгена Нахліка та його впорядкування й коментування листів спільно з дружиною Оксаною Нахлік. Завдяки інтимній проблематиці та жвавому, доступному викладові обидві книжки стала вельми популярними серед читачів. Ґрунтовними монографіями і статтями, а також коментованим виданням його «Творів» (1994, т. 1) Євген Нахлік найбільше доклався до розкриття колосальної постаті Пантелеймона Куліша та повернення його у вітчизняну культуру.

Багатограчним і вагомим є внесок Євгена Нахліка в розвиток франкознавства, у яке він улив свіжі струмені – інтерпретаційний, джерелознавчий, біографічний і текстологічний. За його науковою редакцією, частково упорядкуванням та з коментарями видано додаткові 51, 53 і 54-й томи до «Зібрання творів» Івана Франка у 50 томах, «Покажчик купюр» до 50-томника (2008–2011). Феномен Івана Франка досліджується у понад 360 публікаціях Євгена Нахліка (монографіях, брошурах, розділах, посібниках та підручниках, передмовах, статтях, рецензіях). Під його керівництвом видано об'ємистий збірник наукових праць «Іван Франко: Тексти. Факти. Інтерпретації» (2011).

Євген Нахлік – один з керівників фундаментального проекту й заступник голови редколегії семитомного видання «Франківська

енциклопедія», науковий редактор і упорядник її чотиритомної серії «Іван Франко і нова українська література. Попередники та сучасники». 2016 року вийшов об'ємистий перший том на букви А–Ж (обсягом 116,2 обл.-вид. арк.). З уміщених у ньому 255 персоналій Євгенові Нахліку належать 43 індивідуальні та 82 – у співавторстві.

На основі напрацювань до згаданих чотирьох томів Євген Нахлік недавно заснував нову інститутську видавничу серію «Іван Франко і діячі української культури, науки та мистецтва (XIX – початок XX століття)» і став її головним редактором. У 2019–2020 рр. вийшло два випуски – монографія самого Євгена Нахліка «Іван Котляревський у рецепції Івана Франка: До 250-річчя від дня народження першого класика нової української літератури» і монографія Олександри Салій «Учень, опонент і колега: взаємини Кирила Студинського та Івана Франка».

Новаторськими та ґрунтовними є й дві інші франкознавчі інтердисциплінарні монографії Євгена Нахліка: «Перипетії з приват-доцентурою Івана Франка у Львівському та Чернівецькому університетах» (2018), «Віражі Франкового духу: Світогляд. Ідеологія. Література» (2019).

Неабияку увагу зацікавлених читачів привертають інтерпретаційні та пошукові статті Євгена Нахліка, розміщені на популярному сайті про культуру та суспільство «Збруч» (<https://zbruc.eu/node>). Упродовж 2015–2021 рр. тут оприлюднено його 57 статей, переважно франкознавчих, які містять різні цікавинки, висвітлення невідомих або маловідомих фактів з життя і творчості письменників, митців, громадсько-культурних, політичних і церковних діячів, свіжі погляди на них.

Ще одна фундаментальна монографія Євгена Нахліка «Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст» (2015) має комплексний, синтетичний характер, дає сучасне розуміння творчості письменника та його епохи в широкому західно-, центрально- і східноєвропейському контексті від античності («Енеїда» Вергілія) до середини XIX ст. і на сьогодні

є найповнішим, найдокладнішим і найглибшим дослідженням словесної спадщини славетного полтавця.

У книжці «Від преромантизму до постмодернізму. Сильветки письменників. Літературно-критичні статті та рецензії. Екскурси до класики. Теоретико-компаративістичний уступ» (2016) по-новому розглядається творчість Григорія Сковороди, Левка Боровиковського, Віктора Забіли, Олексія Плюща, Богдана Ігоря Антонича, сучасних поетів і прозаїків Юрія Андруховича, Тараса Антиповича, Юрія Буряка, Оксани Забужко, Івана Лучука, Василя Куйбіди, Галини Пагутяк, Михайла Слабошпицького, Юрія Щербака та ін.

Певний резонанс мають також окремі розвідки Євгена Нахліка про Євгена Гребінку, Григорія Квітку-Основ'яненка, «Руську Трійцю» та її оточення, Юрія Федьковича, Марка Вовчка, Ганну Барвінок, Леоніда Глібова, Степана Носа, Михайла Яцкова, Миколу Міхновського, Леся Курбаса, Євгена Маланюка, Василя Симоненка та ін.

У багатьох публікаціях Євгена Нахліка ґрунтовно висвітлюється літературний, культурний та суспільно-політичний процес у Галичині, зокрема у Львові, доба «Руської Трійці», її попередників, сучасників та наступників, довгий ряд відомих та маловідомих галицьких літераторів, митців, учених гуманітарного профілю та священників, особливо в їхніх зв'язках з Іваном Франком. Євген Нахлік – упорядник (спільно з письменником Ігорем Гургулою) видання «Літературна Львівщина: Хрестоматія для вивчення літератури рідного краю» (2004).

Джерельні публікації Євгена Нахліка з їх високою культурою упорядкування текстів дали змогу повернути в сучасний ужиток десятки несправедливо забутих, зумисне замовчуваних і заборонених письменницьких імен (Орест Авдикович, Олексій Плющ, Януарій Позняк, Каспер Ценглевич, Василь Ковальський, Євген Косевич, Микола Курцеба, Теофіль Мелень та ін.), особливо багато їх – в упорядкованих ним (із коментарями) виданнях «Українська новелістика кінця XIX – початку XX ст.: Оповідання. Новели. Фрагментарні форми» (серія «Бібліотека української літератури»),

«Образки з життя: Оповідання, новели, нариси» (обидва – 1989) і в першому томі «Франківської енциклопедії».

Полоністичні зацікавлення Євгена Нахліка пов'язані з українсько-польською компаративістикою і зосереджені навколо чільних постатей української та польської літератур XIX – початку XX ст., передусім доби романтизму – Шевченка, Куліша, Міцкевича, Словацького, Красінського, Залеського, Міхала Грабовського, почасти Норвіда, Габріелі Запольської, а також постаті Франка, в орбіту яких потрапляють менш відомі, а то й малознані письменники. В українській та польській пресі з'явилося кілька книжок і десятки інших публікацій дослідника (статей, тез, інтерв'ю, хронікальних дописів), що висвітлюють питання українсько-польських літературних та культурних зв'язків, а також українсько-польської літературної типології. Учений взяв участь у багатьох українсько-польських та полоністичних конференціях в Україні та Польщі.

Питання українсько-польських літературних зв'язків і типології розглядаються у книжках «Орест Авдікович – письменник, літературознавець, педагог» (2001), «Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики» (2003), «Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель» (2007, т. 1, 2), «„І мертвим, і живим, і ненарожденним“, і самому собі: Шевченкове ословлення минулого, сучасного й майбутнього та власної екзистенції» (2014), «Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – текст – інтертекст – контекст» (2015), «Перипетії з приват-доцентурою Івана Франка у Львівському та Чернівецькому університетах» (2018), «Виражі Франкового духу. Світогляд. Ідеологія. Література» (2019).

У книжці «Творчість Юліуша Словацького й Україна. Проблеми українсько-польської літературної компаративістики» (2010) по-новому осмислюються українсько-польські літературні зв'язки і типологічні паралелі XIX–XX ст. на матеріалах творчості передусім Шевченка, Куліша, Франка, у доробку Залеського та інших репрезентантів «української школи» в польській літературі, її сприйняття й освоєння серед українських літераторів (Шевчен-

ка, Миколи Костомарова, Куліша, Володимира Антоновича, Франка та ін.), польськокомовна творчість українських письменників та україномовна – польських.

Показником високого літературознавчого рівня, суспільного визнання і популярності книжок та статей Євгена Нахліка є те, що низка з них відзначені престижними науковими преміями. За монографію «Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики» вчена рада Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України присудила авторові премію імені академіка Сергія Єфремова (2004), а за джерелознавчо-інтерпретаційну статтю «З оточення Пантелеймона Куліша: Григорій Честахівський і Маруся Денисенко» (Спадщина: Літературне джерелознавство. Текстологія. 2009. Т. 4) – премію імені Григорія Костюка (2011). Двотомник «Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель» удостоєно найвищої літературознавчої премії Національної академії наук України – імені І. Я. Франка (за 2007 р.). А за підсумками ІХ Всеукраїнського рейтингу «Книжка року'2007» двотомник переміг у підномінації «Літературознавство» та загалом у номінації «Хрестоматія». 2010 року Євген Нахлік разом з Оксаною Нахлік став лауреатом Чернігівської літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського (в номінації «Народознавство») за спільну книжку «Пантелеймон Куліш між Параскою Глібовою і Горпиною Ніколаєвою: Біографічно-культурологічне дослідження; З додатком невідомого листування». Його кулішезнавчі дослідження відзначено також міжнародною Літературно-мистецькою премією імені Пантелеймона Куліша за 2012 рік. А 2015 року Євгенові Нахліку присуджено дві премії: Полтавську обласну премію імені І. П. Котляревського в номінації «Подія року» за монографію «Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст» і Львівську обласну премію в галузі культури, літератури, мистецтва, журналістики та архітектури в номінації «Літературознавство, сучасна літературна критика та переклади» імені Михайла Возняка за книжку «І мертвим, і живим, і ненародженим», і самому собі: Шевченкове ословлення минулого, сучасного й майбутнього та

власної екзистенції». Премії аж трьох обласних державних адміністрацій та обласних рад – Чернігівської, Полтавської та Львівської – засвідчують всеукраїнський характер і резонанс досліджень Євгена Нахліка. Він також лавреат Міжнародної літературної премії імені Григорія Сковороди «Сад божественних пісень» (2016) – за книжку «Від преромантизму до постмодернізму».

Двічі за підсумками конкурсу Львівської міської ради та міськвиконкому на фінансову підтримку україномовних книжкових видань львівських видавництв у номінації «наукова література» перше місце здобули книжки Євгена Нахліка: 2015 – «І мертвим, і живим, і ненарожденним», і самому собі: Шевченкове ословлення минулого, сучасного й майбутнього та власної екзистенції»; 2016 – «Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст».

За підсумками III Всеукраїнського бібліотечного «Біографічного рейтингу», що його проводить Інститут біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, у номінації «Життєпис» за 2019 р. Дипломом 1-го ступеня відзначено монографію Євгена Нахліка «Віражі Франкового духу: Світогляд. Ідеологія. Література».

За підсумками XIX Всеукраїнського рейтингу «Книжка року'2017» перше місце у підномінації «Життєписи» номінації «Хрестоматія» і загалом у номінації «Хрестоматія» здобула колективна праця співробітників Інституту Івана Франка НАН України «Франківська енциклопедія» (Т. 1: А–Ж, науковий редактор і упорядник Євген Нахлік).

Плідний учений двічі був номінантом Міжнародної премії імені Івана Франка (2016, з книжкою «Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст»; 2020, з книжкою «Віражі Франкового духу: Світогляд. Ідеологія. Література») й обидва рази заслуговував здобути цю премію, проте з позанаукових міркувань її не присудили йому.

Книжки Євгена Нахліка за щорічними підсумками Всеукраїнського рейтингу «Книжка року» неодноразово входили до спис-

ку семи найцікавіших книжок у різних підномінаціях номінації «Хрестоматія», а також до найкращих книжок інших щорічних книжково-оцінювальних та книжково-торговельних заходів: Форуму видавців у Львові, Київського міжнародного книжкового ярмарку «Книжковий світ України», Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині».

Євген Нахлік продовжує традиції класичного літературознавства й застосовує новітні методологічні підходи. У його працях зі сміливими й при тому виваженими інтерпретаціями прискіплива увага до деталей художнього тексту, першоджерел і фактів поєднується з широкими і вдумливими узагальненнями. Євгена Нахліка як ученого характеризує налаштованість на об'єктивний пошук істини, розбудова оригінальних інтерпретацій з опорою на джерела, факти, скрупульозне врахування їх, уникнення ідеологічної та політичної кон'юнктури й безпідставних домислів. Завдяки орієнтації на правдиве з'ясування фактів, письменницьких поглядів, світоглядних, ідеологічних, естетичних, етичних та інших шукань його наукові праці викликають довіру у фахових і звичайних читачів.

Своїми численними науковими й науково-популярними публікаціями Євген Нахлік здійснив вагомий внесок в інтерпретаційне, методологічне і фактологічне оновлення українського літературознавства, його європеїзацію на тривкому національному ґрунті, назагал у розбудову академічної науки в незалежній Україні. Його новаторські праці, особливо фундаментальні монографії, стали вже класикою вітчизняної гуманітаристики, піднесли на якісно новий рівень нашу літературознавчу думку і мають значний вплив на розвиток сучасних літературознавчих та культурологічних досліджень. Вони є незамінними для вивчення українського романтизму й модернізму, зв'язків зі слов'янськими та західноєвропейськими літературами, пізнання феноменів Котляревського, Шевченка, Куліша, Франка та інших українських письменників, для видавання, актуалізації та популяризації їхньої творчої спадщини, назагал формування національної художньо-естетичної пам'яті в сучасних

покоління, а також для осмислення польських та російських романтиків з українського погляду.

Варто відзначити зусилля Євгена Нахліка, спрямовані на підтримку самореалізації інших науковців, передусім, звичайно, з керованого ним колективу. Свідченням цього те, що в різних видавничих серіях Львівського відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка й відтак Інституту Івана Франка та поза ними під його керівництвом видано майже 80 книжок.

Євген Нахлік – активний учасник численних всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій в Україні, Польщі, Австрії, Словенії, Румунії, Росії, зокрема міжнародних конгресів українців, наукових сесій НТШ, шевченківських конференцій, Шашкевичівських читань, міжнародного симпозіуму «Іван Франко і світова культура» (Львів, 1986), Міжнародної наукової конференції «Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин» (Львів, 1996), Міжнародних наукових конгресів «Іван Франко: дух, наука, думка, воля» (Львів, 2006), «Вірю в силу духа... Іван Франко: Я єсть пролог...» (Львів, 2016), Міжнародних конгресів славистів – XII-го (Краків, 1998) і XIII-го (Любляна, 2003).

Брав участь у численних українсько-польських наукових конференціях у Польщі та Україні. Був стипендіатом Фонду Юзефа М'яновського (1996, 1997), Фонду Івана Павла II в Любліні (2000). Читав лекції перед аудиторією Міжнародної гуманітарної школи Центральної та Східної Європи „Нові методології дослідження та викладання” (Львів, 1996; Краків, 1998). Сам був учнем Варшавської сесії тієї самої школи (1996). Пройшов наукове стажування в Інституті літературних досліджень Польської академії наук (Варшава, 1998, 1999, 2002).

Читав також лекції з історії української літератури у Варшавському та Віденському університетах, Університеті у Брно (Чехія), Вищій педагогічній школі в Ольштині (Польща). Був головою ДЕК зі спеціальності «українська мова та література» у Прикарпатському державному університеті ім. В. С. Стефаника, Ніжинському державному педагогічному університеті ім. М. Гоголя, з цієї ж

спеціальності, а також зі спеціальності «слов'янські мови та літератури» – у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Упродовж 2012–2021 рр. входив до складу спеціалізованих вчених рад у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка та в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, створених для захисту дисертацій на здобуття вчених ступенів доктора і кандидата філологічних наук. Брав активну участь в обговоренні дисертацій, неодноразово виступав опонентом докторських і кандидатських дисертацій на цих та інших спецрадах.

Євген Нахлік – член багатьох редакційних колегій та редакційних рад: періодичних наукових збірників «Київські полоністичні студії», «Студії з україністики» та серії «Бібліотека польської літератури» (їх видають Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Міжнародна школа україністики НАН України та Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України), «Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство» (Бердянський державний педагогічний університет), серії «Бібліотека Галицька» (Івано-Франківська обласна організація НСПУ, кафедра української літератури Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника та ін.), «Записок Наукового товариства імені Шевченка» (Праці Філологічної секції, Львів), журналу «Дивослово: Українська мова й література в навчальних закладах» (Київ). Також є членом редколегії та одним з авторів «Історії української літератури» у дванадцяти томах, яку готує й видає Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, членом редколегії «Повного зібрання творів» Пантелеймона Куліша, що виходить під егідою Українського наукового інституту Гарвардського університету, Інституту Критики та інших установ.

Видатні заслуги Євгена Нахліка перед вітчизняною наукою відзначені численними нагородами на різних рівнях:

- державному (почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України», 2016; Почесна грамота Верховної Ради України «За особливі заслуги перед Українським народом», 2021);

- відомчому (Почесна грамота Президії НАН України та Центрального комітету профспілки працівників НАН України, 2006; ювілейна медаль «150 років від дня народження Івана Франка» – відзнака Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006; Почесна грамота Західного наукового центру НАН України та МОНМС України, 2011; Пам'ятна відзнака на честь 100-річчя Національної академії наук України, 2018), Подяка Західного наукового центру НАН України і МОН України «за активну громадську науково-організаційну і просвітницьку діяльність для підвищення ролі науки у розвитку держави», 2019; відзнака Національної академії наук України «За професійні здобутки», 2020);
- регіональному (Почесна грамота Львівської обласної державної адміністрації, 2008; Подяка від громади міста Львова за активну участь у діяльності Наукового товариства імені Шевченка, 2018; Диплом Львівської обласної державної адміністрації та Львівської обласної ради «за значні досягнення в галузі науки, які сприяють соціально-економічним перетворенням у регіоні й утверджують високий авторитет науковців Львівщини в Україні та світі», 2020; почесна відзнака – нагрудний знак «Золотий герб міста Львова», 2021).

Перебуваючи в розквіті творчих сил, збагачений довголітнім дослідницьким досвідом, сповнений наукового завзяття, Євген Нахлік налаштований на дальше інтенсивне осмислення літературних явищ і письменницьких феноменів. Тож бажаємо йому здоров'я і Божого благословення на успішне звершення нових літературознавчих задумів!